

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

الرحمن
علیه صاب

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

.com

.org

.net

.ir

علی اشرف عبیدی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چهل حدیث در منزلت قلب

نویسنده:

علی اشرف عبدی

ناشر چاپی:

زائر - آستان مقدس حضرت معصومه علیها السلام

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۷	چهل حدیث در منزلت قلب
۷	مشخصات کتاب
۷	اشاره
۹	فهرست مطالب
۱۳	مقدمه ناشر
۲۱	قلب سلیم
۲۲	۱. قلب حرم خداست
۲۳	۲. رهایی از دنیا
۲۴	۳. تزکیه و پاکی دل
۲۵	۴. قلب محزون محبوب خداست
۲۶	۵. صلاح قلب
۲۷	۶. دل مؤمن و عنایت ویژه الهی
۲۸	۷. دل با صفا
۲۹	۸. قلب و زبان
۳۰	۹. نتیجه قساوت قلب
۳۱	۱۰. عامل نیرومندی قلب
۳۲	۱۱. خوراک قلب
۳۳	۱۲. اخلاص لطافت بخش قلب
۳۴	۱۳. قلب فهیم
۳۵	۱۴. دل و حساسی
۳۶	۱۵. دل نگهبان زبان
۳۷	۱۶. اثرپذیری قلب
۳۸	۱۷. دشواری دل کندن

۳۹	.....	۱۸. دل کتاب فکر
۴۰	.....	۱۹. حضور قلب
۴۱	.....	۲۰. آبادی قلب
۴۲	.....	۲۱. صادرات دل پاک
۴۳	.....	۲۲. قلب موعظه گر
۴۴	.....	۲۳. دل چشمه حکمت
۴۵	.....	۲۴. قلب جایگاه ایمان
۴۶	.....	۲۵. تصمیم به خیانت
۴۷	.....	۲۶. سالم ترین دل
۴۸	.....	۲۷. دل بی تقوی سرچشمه فتنه ها
۴۹	.....	۲۸. راه حیات قلب
۵۰	.....	۲۹. قلب سلیم هدیه خدا
۵۱	.....	۳۰. قلب وارونه
۵۲	.....	۳۱. خنده زیاد عامل دل مردگی
۵۳	.....	۳۲. ماهیه روشنایی دل
۵۴	.....	۳۳. مرگ دلها
۵۵	.....	۳۴. کوردلی
۵۷	.....	۳۶. منزلت قلب در بدن
۵۸	.....	۳۷. آبادی دلها
۵۹	.....	۳۸. رعایت حال دل
۶۰	.....	۳۹. بزرگترین درد
۶۱	.....	۴۰. نقش قلب در رفتار
۶۲	.....	منابع و مأخذ
۶۵	.....	درباره مرکز

چهل حدیث در منزلت قلب

مشخصات کتاب

عنوان و نام پدیدآور: چهل حدیث در منزلت قلب/ علی اشرف عبدی.

مشخصات نشر: قم: انتشارات زایر، 1387.

مشخصات ظاهری: 56 ص.

فروست: چهل حدیث؛ 140.

وضعیت فهرست نویسی: در انتظار فهرست نویسی (اطلاعات ثبت)

شماره کتابشناسی ملی: 3130565

ص: 1

اشاره

فهرست مطالب

فهرست مطالب

مقدمه ناشر... 5

قلب سلیم... 13

1. قلب حرم خداست... 14

2. رهایی از دنیا... 15

3. تزکیه و پاکی دل... 16

4. قلب محزون محبوب خدا... 17

5. صلاح قلب... 18

6. دل مؤمن و عنایت ویژه الهی... 19

7. دل با صفا... 20

8. قلب و زبان... 21

9. نتیجه قساوت قلب... 22

10. عامل نیرومندی قلب... 23

11. خوراک قلب... 24

12. اخلاص لطافت بخش قلب... 25

13. قلب فهیم... 26

14. دل و حسابرسی... 27

15. دل نگهبان زبان... 28

16. اثرپذیری قلب... 29

17. دشواری دل کردن... 30

18. دل كتاب فكر... 31

19. حضور قلب... 32

ص: 3

20. آبادی قلب... 33
21. صادرات دل پاک... 34
22. قلب موعظه گر... 35
23. دل چشمه حکمت... 36
24. قلب جایگاه ایمان... 37
25. تصمیم به خیانت... 38
26. سالم ترین دل... 39
27. دل بی تقوی سرچشمه فتنه ها... 40
28. راه حیات قلب... 41
29. قلب سلیم هدیه خدا... 42
30. قلب وارونه... 43
31. خنده زیاد عامل دل مردگی... 44
32. مایه روشنایی دل... 45
33. مرگ دلها... 46
34. کوردلی... 47
35. قلب کافر... 48
36. منزلت قلب در بدن... 49
37. آبادی دلها... 50
38. رعایت حال دل... 51
39. بزرگترین درد... 52
40. نقش قلب در رفتار... 53

سخن شما اهل بیت، نور است.

زیارت جامعه کبیره

بر آستان احادیث اهل بیت، عقل خضوع می کند دل خشوع می یابد و روح سیراب می شود. احادیث نورانی ائمه اطهار، منشوری است که حکمت های قدسی و معارف ناب الهی را بر دل ها و عقل ها می تاباند. گلشنی روح پرور و گنجینه ای گرانبها و سرمایه ای پایان ناپذیر است.

ص: 5

امام باقر علیه السلام فرمود :

شَرَّفًا أَوْ عَرَبًا ، فَلَا تَجِدَانِ عِلْمًا صَحِيحًا إِلَّا شَيْئًا خَرَجَ مِنْ عِنْدِنَا أَهْلِ الْبَيْتِ؛⁽¹⁾

به شرق و غرب جهان بروید ، هیچ دانش صحیحی نخواهید یافت ، مگر آن که از ما خاندان پیامبر صادر شده است .

همواره مدیون راویان ، محدثان و عالمان گذشته شیعه ایم که با دقت و درایت و مسئولیت شناسی ، سخنان نورانی پیشوایان معصوم را ثبت و ضبط کرده و به عنوان «میراث اهل بیت» به نسل های بعدی سپرده اند .

احادیث اهل بیت علیهم السلام آنگونه که خودشان فرموده اند ، «نور» است .

مجموعه های حدیثی ، دانشکده های صامت اما جاویدان امامان شیعه است که بشریت را آموزش غیر حضوری می دهد و خرسندیم که ما میراث دار این

ص: 6

1-1 . الکافی ، کلینی ، ج 1 ، ص 399 .

علوم و معارفیم . برای پیمودن راه صحیح زندگی و رهایی از حیرت ها و ضلالت ها و کج راهه ها ، نیازمند این احادیثیم که «چراغ راه» و هدایت گر اندیشه ها و صفابخش دل ها و جان ها است .

روایات پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و اهل بیت او ، هم در عرصه مباحث اعتقادی برای ما «حجّت» است ، هم در قلمرو فقه و تبیین احکام شرع و حلال و حرام الهی سند و پشتوانه است ، هم در موضوعات اخلاقی ، تربیتی ، تهذیب نفس ، پند و موعظه ، سرشار از حکمت و بینش و هدایت است و اگر مردم با احادیث نورانی خاندان عصمت و طهارت آشنا شوند ، دل در گرو محبت و اطاعت آنان می نهند، همانگونه که حضرت رضا علیه السلام فرمود : إِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا؛(1)

ص: 7

1-1 . بحار الانوار ، ج 2 ، ص 30 ، ح 13 .

اگر مردم خوبی‌ها و زیبایی‌های سخن ما را بدانند، از ما پیروی می‌کنند.

بر این اساس، آموختن، نوشتن، بیان، نشر، شرح و تبیین، حفظ و تعلّم احادیث اهل بیت، کاری است ارزشمند و در راستای حفظ و گسترش فرهنگ اهل بیت علیهم السلام.

کتاب حدیثی شیعه، همچون دریایی عمیق و موج‌پراز گهرهای نفیس است. برای بهره‌گیری از ذخایر این اقیانوس ژرف و پرگهر، باید به غوّاصی در دل آن پرداخت و لؤلؤ و مرجان‌هایی به دست آورد و به نسل امروز و مشتاقان عرضه کرد.

«چهل حدیث نویسی»، یکی از گام‌های ارزشمند در نشر و تشریح احادیث عترت پاک نبوی است که عالمان از دیرباز به آن مبادرت می‌ورزیدند و جامعه را

ص: 8

از معنویّت آثار اهل بیت بهره مند می ساختند . اینکه امامان فرموده اند : هر کس چهل حدیث از احادیث ما را حفظ کند ، در روز قیامت فقیه و دین شناس برانگیخته می شود ، هم پشتوانه چنین حرکت علمی و فرهنگی است ، هم ما را به ضرورت حفظ احادیث آنان آگاه می کند . چه حفظ به معنای به حافظه سپردن باشد ، چه ثبت و ضبط و جلوگیری از فراموش شدن و از بین رفتن باشد و چه به معنای حفظ در عمل . به هر حال ، تشویقی است برای رویکرد به معارف اهل بیت که در کلمات نورانی آنان نهفته است .

امروز ، نیاز جامعه به آشنایی با فرهنگ ناب اهل بیت ، بیش از هر زمان احساس می شود . عطش و استقبال هم که مردم از خود نشان می دهند ، ضرورت ارائه و عرضه کلمات خاندان عصمت را در قالبی روان ،

ص: 9

سهل الوصول و متناسب با اقشار مختلف علاقه مند ، روشن تر نشان می دهد و به همین دلیل ، مراکز و مؤسسات و اشخاصی به نشر «چهل حدیث» می پردازند .

آستانه مقدسه حضرت معصومه علیها السلام نیز به عنوان یک حرکت فرهنگی در راه نشر احادیث پیشوایان دین و ترویج معارف عترت ، اقدام به چاپ این سلسله از چهل حدیث های موضوعی کرده است . موضوعات ، ابتدا در کمیته ای تعیین ، سپس به محققان و مؤلفان سفارش داده شده تا به گردآوری و تدوین چهل حدیث پیرامون موضوعات برگزیده پردازند . سعی شده است اغلب موضوعات ، اخلاقی ، تربیتی ، کاربردی و معارفی باشد . تا چه قبول افتد و چه در نظر آید .

***

ص: 10

اما جزوه حاضر.....

«قلب»، مرکز ادراکات و احساسات و باورهای انسان است. کانونی است که اگر پاک و سالم باشد، عمل های خوب و خداپسند از انسان سر می زند و اگر آلوده به وسوسه های شیطانی و هواهای نفسانی باشد، عامل سقوط اخلاقی انسان می شود.

در روایات، از قلب به عنوان «حرم خدا» و «امام بدن» و «چشمه حکمت» و ... یاد شده و برای آن، صفاتی همچون مرگ دل، حیات دل، تیوگی دل، روشنی دل، کوری دل، بینایی دل و ... شمرده شده است. اینها همه گواه اهمیت نقش قلب در شخصیت و اعتقادات و اعمال انسان است.

پاکسازی دل، سبب می شود که به کعبه پاکی و ایمان تبدیل شود و غفلت از طهارت قلب، آن را پایگاه شیطان می سازد و «قلب سلیم» که می تواند

ص: 11

عامل نجات انسان در دنیا و سعادت او در آخرت گردد، اگر به قلبی مرده، افسرده، تاریک و کور بدل شود، راه هدایت را به روی انسان می بندد و زندگی و آخرتش را تباہ می سازد.

اثر حاضر که گزیده ای از روایات مربوط به قلب و منزلت آن است، به کوشش برادر ارجمند، حجة الاسلام آقای علی اشرف عبدی فراهم آمده است که ضمن تقدیر فراوان از ایشان، امیدوارم توفیق اصلاح قلب و تطهیر آن از رذایل و آلودگی های نفسانی، زمینه ساز سعادت‌مان گردد. و این چراغ هدایت، روشنگر را همان باشد.

انتشارات زائر / آستانه مقدسه

1387

ص: 12

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ؛ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ؛

آن روزی که مال و فرزندان (هیچ به حال انسان) سود نبخشند و تنها آن کسی سود برد که با دل با اخلاص پاک (از رذایل اخلاقی و صفات ناپسند) به درگاه خدا آید. (1)

ص: 13

1-1 . شعرا: 89 - 88.

1. قلب حرم خداست

امام صادق علیه السلام:

الْقَلْبُ حَرَمُ اللَّهِ فَلَا تُسَكِّنُ حَرَمَ اللَّهِ غَيْرَ اللَّهِ؛

قلب حرم خداست. پس در حرم خدا جز خدا را جا نده. [\(1\)](#)

ص: 14

1-1 . بحار، ج 67، ص 25؛ جامع الاخبار، ص 185.

2. رهایی از دنیا

امام امیر مؤمنان علی علیه السلام :

أَخْرِجُوا الدُّنْيَا مِنْ قُلُوبِكُمْ قَبْلَ أَنْ يَخْرُجَ مِنْهَا أَجْسَادُكُمْ فَفِيهَا اخْتَبِرْتُمْ وَلِغَيْرِهَا خُلِقْتُمْ؛

دل‌های خود را از دنیا، بیرون کنید پیش از آنکه بدن‌هایتان از دنیا بیرون رود. دنیا آزمایشگاهی است که در آن آزمایش شده‌اید و برای غیر دنیا آفریده شده‌اید (آن چه سعی دارید برای آخرت باشد). (1)

ص: 15

1-1 . غررالحکم، ص 140.

3. تزکیہ و پاکی دل

امام امیر مؤمنان علی علیہ السلام:

ذَكَرْتُ قَلْبَكَ بِالْأَدَبِ؛

قلبت را با ادب (تربیت صحیح) از ردائل اخلاقی کن. (1)

ص: 16

1-1 . تحف العقول، ص 79؛ شرح نهج البلاغه، ج 20، ص 271.

4. قلب محزون محبوب خداست

امام سجاد علیه السلام :

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ كُلَّ قَلْبٍ حَزِينٍ؛

همانا خداوند قلب اندوهگین (از گناهان و در عشق آخرت) را دوست دارد. (1)

ص: 17

1-1 . الکافی، ج 2، ص 99.

5. صلاح قلب

امام امير مؤمنان علي عليه السلام :

أَصْلُ صَلاَحِ الْقَلْبِ إِشْتِغَالُهُ بِذِكْرِ اللَّهِ ؛

پایه و ریشه صلاح قلب مشغول بودن آن به ذکر و یاد خداست. (1)

ص: 18

1-1 . غررالحکم، ص 188.

6. دل مؤمن و عنایت ویژه الهی

رسول خدا صلی الله علیه و آله :

قَلْبُ الْمُؤْمِنِ بَيْنَ إِصْبَعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ الرَّحْمَانِ؛

قلب مؤمن تحت اراده و فرمان خداوند رحمان است. (1)

ص: 19

1-1 . بحار، ج 67، ص 39؛ عوالی اللالی، ج 1، ص 48.

امام صادق علیه السلام:

إِنَّ الْقَلْبَ إِذَا صَفَا ضَاقَتْ بِهِ الْأَرْضُ؛

همانا قلب هر گاه با صفا (به فضائل آراسته و از رذایل پیراسته) شود زمین (عالم دنیا و مادیت) بر آن تنگ گردد. (1)

ص: 20

1-1 . الكافي، ج 2، ص 132؛ بحار، ج 70، ص 56؛ وسائل الشيعه، ج 16، ص 13؛ مجموعه ورام، ج 2، ص 192.

8. قلب و زبان

امام امیر مؤمنان علی علیه السلام :

لِسَانُ الْعَاقِلِ وَرَاءَ قَلْبِهِ وَقَلْبُ الْأَحْمَقِ وَرَاءَ لِسَانِهِ؛

زبان (و گفتار) انسان خردمند در ورای فرمان دل و روح اوست و دل کم خرد پس از زبان او قرار دارد. (1)

ص: 21

1-1 . نهج البلاغه، حکمت 40؛ بحار، ج 1، ص 159؛ وسائل الشیعه، ج 15، ص 282.

9. نتیجه قساوت قلب

رسول خدا صلی الله علیه و آله :

إِنَّ أَبْعَدَ النَّاسِ مِنَ اللَّهِ الْقَلْبُ الْقَاسِي؛

همانا دورترین مردم از قرب الهی کسی است که سخت دل و مبتلای به قساوت قلب باشد. (1)

ص: 22

1-1 . امالی طوسی، ص 3؛ بحار، ج 68، ص 281؛ وسائل الشیعه، ج 12، ص 119.

10. عامل نیرومندی قلب

امام امیر مؤمنان علی علیه السلام :

أَصْلُ قُوَّةِ الْقَلْبِ التَّوَكُّلُ عَلَى اللَّهِ؛

ریشه و سرچشمه نیرومندی (قوت) قلب، توکل (اعتماد) بر خداست. [\(1\)](#)

ص: 23

1-1 . غررالحکم، ص 197.

11. خوراک قلب

امام صادق علیه السلام:

خَلَقَ اللَّهُ الْقَلْبَ ظَاهِرًا صَافِيًا وَجَعَلَ غِذَاءَهُ الذُّكْرَ وَالْفِكْرَ وَالْهَيْبَةَ وَالْتَّعْظِيمَ؛

خدا دل (ذات انسان) را پاک و صاف آفریده و غذای آن را ذکر و اندیشه و مهابت و تعظیم قرار داده است. (1)

ص: 24

1-1. بحار، ج 73، ص 134؛ مستدرک، ج 1، ص 371.

12. اخلاص لطافت بخش قلب

امام صادق علیه السلام:

فَإِنَّ الْقَلْبَ لَا يَرِقُّ حَتَّىٰ يَخْلُصَ؛

همانا قلب رقت و صفا نیابد جز آن گاه که از (ناخالصی ها) رهایی یابد (یعنی اینکه خالص شود). (1)

ص: 25

1-1 . الکافی، ج 2، ص 477؛ بحار، ج 90، ص 345.

13. قلب فهيم

امام اميرالمؤمنان على عليه السلام:

أَفْضَلُ الْقُلُوبِ قَلْبٌ حُسِّيٌّ بِالْفَهْمِ؛

برترین دلها، دلی است که درون آن پر از آگاهی و اندیشه باشد. (1)

ص: 26

1-1 . غررالحکم، ص 67.

14. دل و حسابرسی

امام صادق علیه السلام:

إِجْعَلْ قَلْبَكَ قَرِيْبًا تُشَارِكُهُ؛

دل خویش را همچون خویشاوندی قرارده که با او شریک شده باشی (سود و زیانش را مراقبت و از او سخت حساب رسی کنی). (1)

ص: 27

1-1 . بحار، ج 75، ص 283؛ تحف العقول، ص 303.

15. دل نگهبان زبان

امام امیر مؤمنان علی علیه السلام:

الْقَلْبُ خَازِنُ اللِّسَانِ؛

قلب و دل انسان نگه دارنده (کنترل کننده) گفته های زبان است. (1)

ص: 28

1-1 . غررالحکم، ص 66.

16. اثرپذیری قلب

رسول خدا صلی الله علیه و آله :

مَثَلُ الْقَلْبِ مَثَلُ رِيْشَةٍ فِي فَلَائَةٍ يُقَلِّبُهَا الرِّيحُ كَيْفَ يَشَاءُ؛

مثل قلب مثل پری است که در بیابان افتاده و بادهای آن را هر طور که بخواهند جابجا می کند. (1)

ص: 29

1-1 . بحار، ج 58، ص 150؛ جامع الاخبار، ص 183.

17. دشواری دل کندن

امام صادق علیه السلام:

إِزَالَةُ الْجِبَالِ أَهْوَنُ مِنْ إِزَالَةِ قَلْبٍ عَنْ مَوْضِعِهِ؛

کندن کوهها آسان تر از کندن (ورها ساختن) قلب از جایگاه (و دلبستگی های) آن است. [\(1\)](#)

ص: 30

1-1 . بحار، ج 75، ص 240؛ تحف العقول، ص 385.

18. دل كتاب فكر

امام امير مؤمنان على عليه السلام :

الْقَلْبُ مُصَحَّفُ الْفِكْرِ؛

قلب و دل محل نگارش و ثبت و ضبط افكار انسان است. (1)

ص: 31

1-1 . غررالحكم، ص 66.

19. حضور قلب

امام صادق عليه السلام:

إِذَا دَعَوْتَ فَأَقْبِلْ بِقَلْبِكَ؛

زمانی که دعا می کنی پس با قلبت به سوی خدا توبه و دعا کن. (1)

ص: 32

1-1 . الكافي، ج 2، ص 473.

20. آبادی قلب

امام امیر مؤمنان علی علیہ السلام :

لِقَاءِ أَهْلِ الْخَيْرِ عِمَارَةُ الْقَلْبِ؛

ملاقات با نیکوکاران سبب آبادی قلب است. (1)

ص: 33

1-1 . بحار، ج 74، ص 210؛ تحف العقول، ص 79.

21. صادرات دل پاک

امام امیر مؤمنان علی علیه السلام :

لَا يَصْدُرُ عَنِ الْقَلْبِ السَّلِيمِ إِلَّا الْمَعْنَى الْمُسْتَقِيمُ؛

از دل سالم جز معنی و مقصود حق و استوار تراوش نکند. (1)

ص: 34

1-1 . غررالحکم، ص 67.

22. قلب موعظه گر

رسول خدا صلی الله علیه و آله :

مَنْ كَانَ لَهُ مِنْ قَلْبِهِ وَاعِظُ كَانَ عَلَيْهِ مِنَ اللَّهِ حَافِظٌ؛

دارنده قلب و روحی موعظه گر نگهدارنده الهی بر او گماشته شده است. (1)

ص: 35

1-1 . بحار، ج 70، ص 327.

23. دل چشمه حكمت

امام امير مؤمنان على عليه السلام:

الْقَلْبُ يَنْبُوعُ الْحِكْمَةِ؛

دل سرچشمه حكمت است. (1)

ص: 36

1-1 . غررالحكم، ص 66.

24. قلب جایگاه ایمان

امام صادق علیه السلام:

الایمانُ فی القلبِ و الیقینُ خَطراتٌ؛

ایمان در دل ثابت است و یقین خاطره‌ها و الهامات (الهی) قلب است (که بعضی مواقع برای برخی افراد حاصل می‌شود). (1)

ص: 37

1-1 . فقه الرضا، ص 381؛ المحاسن، ج 1، ص 249؛ تحف العقول، ص 358.

25. تصمیم به خیانت

امام امیر مؤمنان علی علیه السلام :

شَرُّ مَا أَلْقَى فِي الْقُلُوبِ الْغُلُوبُ؛

بدترین چیزی که در دلها جای می گیرد تصمیم به خیانت است. (1)

ص: 38

1-1 . غررالحکم، ص 460.

26. سالم ترین دل

امام حسن مجتبیٰ علیه السلام :

أَسْلَمَ الْقُلُوبِ مَا طَهَّرَ مِنَ الشُّبُهَاتِ؛

سالمترین دل ها آن است که از شبهات (مادی و معنوی) پاک باشد. [\(1\)](#)

ص: 39

1-1 . بحار، ج 75، ص 109.

27. دل بی تقوی سرچشمه فتنه ها

امام امیر مؤمنان علی علیه السلام :

خَلُّو الْقَلْبَ مِنَ التَّقْوَى يَمْلَأُهُ مِنْ فِتَنِ الدُّنْيَا؛

وقتی قلب از تقوا تهی باشد از فتنه های دنیا پر می شود. (1)

ص: 40

1-1 . غررالحکم، ص 67.

امام امیر مؤمنان علی علیه السلام :

أَحْيِ قَلْبَكَ بِالْمَوْعِظَةِ وَ أَمْتُهُ بِالرَّهَادَةِ؛

قلبت را با پند زنده نگهدار، و با زهد و بی اعتنایی به دل‌بستگی های مادی و غیر الهی او را بمیران (واز طغیان و عصیان بازدار). (1)

ص: 41

1-1 . غررالحکم، ص 67؛ مستدرک، ج 2، ص 102.

29. قلب سلیم هدیه خدا

امام امیر مؤمنان علی علیه السلام :

إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا رَزَقَهُ قَلْبًا سَلِيمًا؛

وقتی خدا بنده ای را دوست داشته باشد به او دلی سالم (و پیراسته از رذایل اخلاقی) روزی می کند. (1)

ص: 42

1-1 . غررالحکم، ص 67.

30. قلب وارونه

امام صادق علیه السلام :

إِذَا لَمْ يَغْرِ الرَّجُلُ فَهُوَ مَنكُوسٌ الْقَلْبِ؛

وقتی مرد در مواقع لازم غیرت نوزد پس قلبش واژگون است. (1)

ص: 43

1-1 . الکافی، ج 6، ص 536؛ وسائل الشیعه، ج 20، ص 153.

31. خنده زیاد عامل دل مردگی

امام صادق علیه السلام:

كَثْرَةُ الضُّحْكِ تُمِيتُ الْقَلْبَ؛

خنده زیاد (افراط در شادمانی) دل را می میراند (و آن را از رسیدن به نورانیت و صفای معنوی باز می دارد). (1)

ص: 44

1-1 . الكافي، ج 2، ص 664؛ ارشادالقلوب، ج 1، ص 118.

32. مایه روشنایی دل

امام امیر مؤمنان علی علیه السلام :

إِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ جَعَلَ الذِّكْرَ جَلَاءً لِلْقُلُوبِ؛

همانا خداوند سبحان، ذکر و یاد خود را باعث روشنایی و نورانیت دلها قرار داده است. (1)

ص: 45

1-1 . نهج البلاغه، خطبه 222؛ غررالحکم، ص 189؛ بحار، ج 66، ص 325.

امام امیر مؤمنان علی علیه السلام :

مَنْ قَلَّ وَرَعُهُ مَاتَ قَلْبُهُ وَ مَنْ مَاتَ قَلْبُهُ دَخَلَ النَّارَ؛

کسی که کمتر از گناهان خودداری کند دلش می میرد (و از طی مراتب رشد و کمال روحانی باز می ماند) و آنکه دلش مرده باشد در آتش جهنم سقوط خواهد کرد. (1)

ص: 46

1-1 . نهج البلاغه، حکمت 349؛ تحف العقول، ص 88؛ بحار، ج 68، ص 286.

34. کوردلی

رسول خدا صلی الله علیه و آله :

شَرُّ الْعَمَى عَمَى الْقَلْبِ؛

بدترین نوع کوری کوردلی است (و از دست دادن بصیرت و دید باطنی است). (1)

ص: 47

1-1 . من لا یحضره الفقیه، ج 4، ص 402؛ امالی صدوق، ص 487؛ الاختصاص، ص 342.

قلب کافر

امام صادق علیه السلام :

قَلْبُ الْكَافِرِ أَقْسَى مِنْ الْحَجَرِ؛

دل کافر (در عدم انعطاف و پذیرش حق) سخت تر از سنگ است. (1)

ص: 48

1-1 . امالی صدوق، ص 244، خصال، ج 2، ص 348؛ اختصاص، ص 247.

36. منزلت قلب در بدن

امام صادق علیه السلام:

إِنَّ مَنزِلَةَ الْقَلْبِ مِنَ الْجَسَدِ بِمَنزِلَةِ الْإِمَامِ مِنَ النَّاسِ؛

همانا جایگاه فرماندهی قلب (و روح) نسبت به (اعضای) بدن همچون جایگاه امام نسبت به مردم است. (1)

ص: 49

1-1 . علل الشرایع، ج 1، ص 109؛ بحار، ج 67، ص 52.

37. آبادی دلہا

امام امیر مؤمنان علی علیہ السلام :

عِمَارَةُ الْقُلُوبِ فِي مُعَاشِرَةِ ذَوِي الْعُقُولِ؛

آبادی قلبها در معاشرت با صاحبان عقل و خرد است. (1)

ص: 50

1-1 . غررالحکم، ص 429.

38. رعایت حال دل

امام حسن عسکری علیه السلام :

إِذَا نَشِطَتِ الْقُلُوبُ فَأَوْدِعْهُمَا وَإِذَا نَفَرَتْ فَوَدِّعْهُمَا؛

هرگاه که دلها با نشاط هستند هر چی می خواهید از اعمال و اخلاق نیک به آن ها بسپارید و هنگامی که دچار حالت نفرت و بی رغبتی شدند آن ها را به حال خود واگذارید. (1)

ص: 51

1-1 . بحار، ج 75، ص 379؛ مستدرک، ج 1، ص 144؛ اعلام الدین، ص 313.

39. بزرگترین درد

امام امیر مؤمنان علی علیه السلام :

لَا وَجَعَ أَوْجَعَ لِلْقُلُوبِ مِنَ الذُّنُوبِ؛

برای قلب و دل انسان ها دردی آزار دهنده تر از گناهان نیست. (1)

ص: 52

1-1 . الکافی، ج 2، ص 275؛ بحار، ج 70، ص 342؛ وسائل الشیعه، ج 15، ص 304.

40. نقش قلب در رفتار

رسول خدا صلی الله علیه و آله :

إِذَا طَابَ قَلْبُ الْمَرْءِ طَابَ جَسَدُهُ؛

هنگامی که قلب آدمی از رذایل و ناپاکی های اخلاقی پاک باشد تمام اعضای جسمانی او هم از گناهان و بدیها پاک خواهد شد. (1)

ص: 53

1-1 . خصال، ج 1، ص 31؛ بحار، ج 67، ص 50.

منابع و مأخذ

- قرآن کریم .

1. ارشاد القلوب، حسن بن ابی الحسن دیلمی، 2 جلد در 1 مجلد، انتشارات شریف رضی، سال 1412 ق.
2. اعلام الدین، حسن بن ابی الحسن دیلمی، 1 جلد، مؤسسه آل البیت، قم، سال 1404 ق.
3. الاختصاص: شیخ مفید (محمد بن محمد بن نعمان) 1 جلد، کنگره شیخ مفید، قم، سال 1413 ق.
4. الامالی، شیخ طوسی، 1 جلد، انتشارات دارالثقافه، قم، سال 1414 ق.
5. الخصال، شیخ صدوق، 2 جلد در 1 مجلد، انتشارات جامعه مدرسین، قم، سال 1403 ق.
6. الکافی. محمد بن یعقوب کلینی، 8 جلد، دارالکتب الاسلامیه، تهران، سال 1365 ش.
7. المحاسن، احمد بن محمد بن خالد برقی، 1 جلد، دارالکتب

ص: 54

8. امالی، شیخ صدوق، 1 جلد، انتشارات کتابخانه اسلامیه، سال 1362 ش.
9. بحار الانوار، علامه مجلسی، 110 جلد، مؤسسه الوفا، بیروت، (لبنان)، سال 1404 ق.
10. تحف العقول، حسن بن شعبه حرّانی، 1 جلد انتشارات جامعه مدرسین، قم، سال 1404 ق.
11. جامع الاخبار، تاج الدین شعیری، 1 جلد، انتشارات رضی، سال 1363 ش.
12. جعفریات، محمّد بن محمّد بن اشعث کوفی، 1 جلد، مکتبه نینوی الحدیثه، تهران، بی تا.
13. شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، 20 جلد در 10 مجلد، کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، سال 1404 ق.
14. علل الشرایع، شیخ صدوق، 1 جلد، انتشارات مکتبه الداوری، قم، سال 1405 ق.
15. غرر الحکم، عبدالواحد بن محمّد تمیمی، 1 جلد، انتشارات دفتر تبلیغات، سال 1366 ش.

16. فقه الرضا عليه السلام على بن موسى الرضا عليه السلام ، 1 جلد، كنگره امام رضا عليه السلام ، مشهد، سال 1406 ق.
17. مجموعه ورام، ورام بن ابی فراس، 2 جلد در 1 مجلد، انتشارات مكتبة الفقيه، قم، بی تا.
18. مستدرک الوسائل، محدث نوری (میرزا حسین)، 18 جلد، مؤسسه آل البيت، قم، سال 1408 ق.
19. من لا يحضره الفقيه، محمد بن علی بن حسین بن بابويه قمی (شيخ صدوق) 4 جلد، انتشارات جامعه مدرسین، قم، سال 1413 ق.
20. نهج البلاغه، امام علی بن ابيطالب، 1 جلد، انتشارات دارالهجره، قم، بی تا.
21. وسائل الشیعه، شیخ حر عاملی، 29 جلد، مؤسسه آل البيت قم، سال 1409 ق.

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می دانند و کسانی که نمی دانند یکسانند؟

سوره زمر / 9

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک 129/34 - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: 03134490125

دفتر تهران: 021 - 88318722

بازرگانی و فروش: 09132000109

امور کاربران: 09132000109

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

